

Měrovice nad Hanou (okr. Přerov)

„Podlučí“.

Střední doba laténská (LT B–C1), mladší a pozdní doba laténská (LT C2–D). Sídliště, areál nezemědělské výroby. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. AMČR: M-202600455.

Lokalizace: WGS-84: 49.3394144N, 17.2602081E

V roce 2025 byla zahájena velkoryse pojatá modernizace železniční trati Brno–Přerov, 4. stavba Nezamyslice–Kojetín. V rámci tohoto úseku bylo v ploše budoucí trasy (vedené z velké části v dosud nedotčené krajině) dřívějšími povrchovými prospekciemi identifikováno celkem 12 lokalit, které byly následně v předstihu zkoumány. Lokalita č. 11 mezi Měrovicemi a Kojetínem je položena v trati „Podlučí“, na dvou terénních vlnách nad Tvorovickým potokem vlévajícím se do říčky Hané a mezi jeho dvěma levobřežními bezejmennými přítoky. Celkově byla odkryta plocha o délce přesahující 700 m a šířce cca 40–50 m. Na obou terénních vlnách bylo zjištěno intenzivní osídlení od pravěku až po raný středověk. Výrazná komponenta zde náleží mladší a pozdní době laténské.

Laténské osídlení se koncentrovalo především na první (západní) terénní vlně, kde tvořilo (vyjma dvou exploatačních jam kultury s lineární keramikou) jedinou zjištěnou komponentu. Prozkoumáno bylo množství rozměrných objektů, většinou obdélného či oválného půdorysu. V některých případech šlo o zahluobené chaty s klasickou konstrukcí se dvěma kůly na středové ose, u některých se však ukázalo, že jde o hliníky nebo objekty související s výrobou, s množstvím keramiky a dalšího sídlištního materiálu doplněného početnými nálezy strusky.

Zajímavý je zvýšený počet pyrotechnologických zařízení v tomto prostoru. Objeveny byly celkem čtyři hrnčířské pece. První z nich byla dvoukomorová s neporušeným roštem (obr. 18). Dva topné kanály ústily do předpecní jámy čtvercového půdorysu. Materiál je možné datovat do období LT B2–C1. Unikátní situaci poskytly dvě kruhové pece umístěné při okrajích rozměrné exploatační jámy (obr. 19), které je možné na základě materiálu datovat do období LT C1b–C2. Obě tyto situace (průměr cca 1,6 m) se vymykaly standardním rozměrům běžných hrnčířských pecí. První z nich byla výjimečná třemi kanály, které ústily do tří komor překrytých jen částečně zachovalým roštem. Rozměry druhé pece byly téměř totožné s tou první. Na rozdíl od výše



Obr. 18. Měrovice nad Hanou – „Podlučí“. Pec se zachovalým roštem a dvěma topnými kanály. Foto I. Čižmář.

Fig. 18. Měrovice nad Hanou – „Podlučí“. Kiln with a preserved grate and two flues. Photo by I. Čižmář.



Obr. 19. Měrovice nad Hanou – „Podlučí“. Exploatační jáma se dvěma atypickými pecemi. Foto I. Čižmář.

Fig. 19. Měrovice nad Hanou – „Podlučí“. Extraction pit with two atypical kilns. Photo by I. Čižmář.

uvedené byla však vybavena dvěma topnými kanály. Jak se však ukázalo později při sundávání roštu, topeniště bylo rozděleno třemi přepážkami na celkem čtyři komory. Vzduch byl vháněn kanály do dvou středových komor, a aby se dostal i do ostatních částí pece, bylo na svrchní straně přepážek vytvořeno několik příčných průduchů.

Oba výše zmíněné způsoby konstrukce jsou v rámci střední Evropy unikátní a vymykají se z běžných standardů, které tvoří pro dobu laténskou znatelně menší dvoukomorové hrnčířské pece. Na druhou stranu není výskyt těchto atypických zařízení překvapivý, jelikož vyšší počet přepážek byl důležitý pro stabilitu nasedajícího roštu, který by se jinak patrně propadl. Chronologický vývoj na lokalitě lze mimo jiné sledovat na jedné z chat, která poskytla početný materiál datovaný do stupně LT C1, přičemž až po jejím zániku byla ve vzniklé depresi vyhloubena předpecní jáma a vlastní (rozměrově již standardní) dvoukomorová hrnčířská pec, které zanikly později, ve fázi LT C2.

Dalším zajímavým objektem byla mělká laténská chata s dvěma kůly na středové ose, na jejímž dně byly zachyceny zbytky otopného/pyrotechnologického zařízení neznámého účelu (obr. 20). Vedle pak byly dokumentovány zbytky drobné pece určené k redukci železné rudy. V jedné z prohlubní v rámci chaty byl umístěn sklad kusů železných hub, stěny dalších dvou zahluobenin byly vymazány vrstvou světle šedého jílu. Nálevová situace ukazuje na zpracování železné rudy a získaných hub přímo v rámci objektu.

Mezi dvěma terénními vlnami se nachází vkleslina, v níž se kumuluje spodní voda, a to i v letním období. Jde tak o přirozený zdroj vody pro přilehlý výrobní areál. Laténské objekty byly zkoumány v bezprostřední blízkosti tohoto zdroje, a je tedy možné, že mohl být dříve nějakým způsobem regulován. Výrobní objekty spolu s několika zásobními jámami se nacházely i na druhé (východní) terénní vlně, zde však již promísené se situacemi dalších pravěkých kultur.

Z geofyzikálního měření vyplývá, že výzkum protnul jižní část lokality, přičemž prozkoumána byla cca třetina celkového proměřeného prostoru sídliště. Zajímavá je kumulace příznaků indikujících dalších několik desítek pyrotechnologických zařízení severně od skryté plochy (v bezprostřední blízkosti) na ploše o rozloze pouhých cca 120 × 50 m.



Obr. 20. Měrovice nad Hanou – „Podlučí“. Zahloubená chata s pozůstatky hutnické výroby železa. Foto I. Čižmář.

Fig. 20. Měrovice nad Hanou – „Podlučí“. Sunken huts with remains of iron smelting production. Photo by I. Čižmář.

Mezi nálezy z celého sídliště dominuje keramika, z velké části hrubá a grafitová, v některých případech opatřená na podhrdlí pásy kolků ve tvaru obráceného „C“. Zajímavé jsou rovněž fragmenty několika uch pocházejících z tzv. kotlovitých mís, s jejichž nálezy se zpravidla setkáváme ve výrobních areálech mladší doby laténské. Jemná keramika se vyskytuje pouze sporadicky. V jedné z chat byly získány i zlomky keramiky malované červeno-bílým dekorem. Kromě mazanice a zvířecích kostí se ve většině objektů podařilo získat větší i menší množství strusky. Z množství drobných nálezů zaujme několik zlomků skleněných náramků a korálků, části bronzových spon a opasků (závěsky, články, zápona), bronzové dělené kolečko a dvě mince – stříbrný obol typu Roseldorf/Němčice a suberát 1/24 statéru Athény Alkidemos, které lze spojovat s obdobím rozkvětu centrální aglomerace Němčice nad Hanou. Ze železných předmětů lze zmínit množství fragmentů spon (i téměř celých exemplářů), sekeru, klíč či tulejovité dláto.

Počátek laténského osídlení na lokalitě lze klást do fáze LT B2–C1, přičemž největší rozkvět zaznamenáváme v LT C1b–C2. Ukazuje se však, že osídlení na lokalitě v menší míře pokračovalo i na počátku stupně LT D, jak dokládají nálezy malované keramiky zjištěné v jedné z chat a nálezy bronzových zrcátek a stříbrných obolů typu Staré Hradisko získaných během předcházejících povrchových prospekcií.

Literatura

AMČR: Záznám M-202600455 [cit. 2026-03-24]. Archeologická mapa České republiky. Dostupné z: <https://amcr.aiscr.cz/id/M-202600455>.

Summary

During a rescue archaeological excavation at the ‘Podlučí’ site (Měrovice nad Hanou cadastral area, Přerov District), a settlement dating to the Middle and Late La Tène period was uncovered. Excavated features included sunken huts, clay pits, and features associated with specialised production activities (Fig. 18–20). Several kilns were identified during the excavation, two of which exceeded standard dimensions and were exceptional in their construction. Based on the geophysical survey results, approximately one third of the production area was investigated.

A sunken hut containing the remains of a furnace used for iron ore smelting was also uncovered, together with a storage with iron blooms. The site most likely does not represent an ordinary agricultural settlement, but rather an area focused on several forms of specialised production.

Ivan Čižmář

Morašice (okr. Znojmo)

Intravilán obce, parc. č. 1906.

Starší doba železná, horákovská skupina. Sídliště. Vertikální řez. Záchraný výzkum. AMČR: M-202502437.

Lokalizace: WGS-84: 48.9573075N, 16.2106547E

Záchraný archeologický výzkum byl iniciován výkopovými pracemi souvisejícími s výstavbou rodinného domu, a to v místech původní středověké zástavby obce Morašice (Rožnovský 2025). Během vizuální kontroly výkopů pro základové pasy bylo na profilech a v půdorysu zjištěno několik porušených zahloubených objektů (SJ 500–504). Stratigraficky nejstarší je rozsáhlý horákovský objekt (SJ 504), do kterého byla zahloubená stejně datovaná zásobní jáma (SJ 501). S objektem 504 byly v superpozici i zbývající zahloubené objekty, jež na základě keramického materiálu datujeme do středověku (viz oddíl Středověk a novověk).

Literatura

AMČR: Záznám M-202502437 [cit. 2026-03-24]. Archeologická mapa České republiky. Dostupné z: <https://amcr.aiscr.cz/id/M-202502437>.

Rožnovský, D. 2025: *Novostavba rodinného domu na parc. č. 76, 1047/45, 1906, 39 a 36 v k. ú. Morašice*. Rkp. náleзовé zprávy M-TX-202500995 [cit. 2026-02-15]. Uloženo: Archiv náleзовých zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno. DOI: 10.60585/M-TX-202500995. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky <https://doi.org/10.60585/M-TX-202500995>.